

ความสัมพันธ์ของหลักพุทธธรรมกับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี*

RELATIONSHIPS BETWEEN THE BUDDHADHAMMA AND WORK EFFECTIVENESS OF
LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN SUPHANBURI PROVINCE

วารินทร์ จันทรรัตน์, นรพัชร เสาธงทอง, การ์ณย์ พรหมแก้ว

Warin Jantarat, Norapat SoathongTong, Karan Phromkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Warin_Jantarat@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียง ลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านระยะเวลา ด้านปริมาณงาน และด้านความคุ้มค่า ตามลำดับ 2) การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา 3) หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหลักอิทธิบาท 4 ช่วยให้บุคลากรจัดการตนเองและระบบงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมทั้งมิติของความเก่งและความดี

คำสำคัญ : หลักพุทธธรรม; ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research were: 1) to study the work effectiveness of local administrative organizations in Suphanburi Province, 2) To study the application of local administrative organizations in Suphanburi Province of the Iddhipaāda, and 3) To study of the relationship between the Iddhipaāda and the work effectiveness of local administrative organizations in Suphanburi Province, This is a quantitative research study. The sample group consists of 400 personnel from local administrative organizations in Suphanburi Province. The tool used to collect the data was a set of questionnaires, a confidence value of 0.984. The data were analyzed using statistical software for social science research to determine the mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient.

The study revealed these results: 1) The Overall work effectiveness was at a high level. Individually, quality of work ranked highest, followed by timeliness, quantity of work, and cost-effectiveness. 2) The application of Iddhipaāda was also at a high level overall, with Chanda (Aspiring) being the highest, followed by Viriya (Effort), Citta (Thoughtfulness), and Vimamsa (Investigation). And 3) Iddhipaāda showed a high-level positive correlation with work effectiveness. This indicates that the Iddhipaāda help personnel manage themselves and their work systems effectively, leading to comprehensive results encompassing both competence and virtue.

Keywords : Buddhhadhamma; Work Effectiveness; Local Administrative Organization

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ถือเป็นหน่วยงานพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตยและการบริหารราชการแผ่นดิน ตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) มีอิสระในการบริหารงานทั้งในด้านการตัดสินใจ การบริหารงานบุคคล และการงบประมาณ ตลอดจนกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2564) เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีบทบาทหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), 2565) โดยปรับบทบาทจากเดิม คือ ผู้ส่งมอบบริการสาธารณะพื้นฐาน สู่การเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่ต้องเผชิญกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567)

ที่ผ่านมามีการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดให้มีการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ใน 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคลและกิจการสภา การบริหารงานการเงินและการคลัง การบริการสาธารณะ และการธรรมาภิบาล ซึ่งพบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินในภาพรวมระดับประเทศส่วนใหญ่จะผ่านเกณฑ์ โดยในปี 2567-2568 จังหวัดสุพรรณบุรี มีผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และได้รับรางวัลระดับประเทศบ่อยครั้ง แต่ในรายละเอียดพบว่าด้านการบริการสาธารณะ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด (ร้อยละ 84.35-85.40) ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในด้านความรวดเร็ว (Timeliness) และปริมาณงาน (Quantity) ที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและทันท่วงที (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2568) ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่และขนาดเล็ก รวมถึงความกดดันจากการขยายตัวของเมืองและนโยบาย Smart City ที่ทำให้บุคลากรต้องทำงานภายใต้เงื่อนไขที่ซับซ้อนและเร่งด่วนขึ้น (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2568)

ในมิติของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ “ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน” ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัด (KPIs) เท่านั้น แต่หมายรวมถึงสภาวะที่ปัจเจกบุคคลสามารถแสดงสมรรถนะออกมาได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสร้างคุณค่าสาธารณะที่จับต้องได้ (วิเชียร วิทยอุดม, 2565) ซึ่งมุ่งเน้นประสิทธิผล ตามแนวคิดการบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment Approach) ซึ่ง Richard M. Steers (1977) พิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านความคุ้มค่า โดยให้ความสำคัญกับความสามารถของบุคคลหรือองค์กรในการดำเนินการกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2564) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของบุคลากรที่พึงประสงค์ในยุคสมัยใหม่ ประกอบด้วย 1) ด้านฉันทะ (ความรักในงาน) 2) ด้านวิริยะ (ความเพียร) 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) และ 4) ด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) ตามหลักอิทธิบาท 4 หรือคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ เพื่อนำมาใช้เป็นแรงขับเคลื่อนภายในช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร จะส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพทันท่วงที และโปร่งใส สอดคล้องความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น และเป็นรากฐานสำคัญในสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนยกระดับการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคงอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง จำนวน 8,452 คน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จำนวน 550 คน เทศบาล (เมือง และตำบล) จำนวน 2,450 คน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 5,452 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2568)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์โวยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน และเพื่อให้ครอบคลุมและป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจึงกำหนดเก็บข้อมูลจริงจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสัดส่วนของประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเก็บข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จำนวน 26 คน เทศบาล (เมือง และตำบล) จำนวน 116 คน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 258 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดย นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.973 โดยแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านความคุ้มค่า แบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale ข้อคำถามจำแนกตามองค์ประกอบของตัวแปร จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 ในประกอบด้วย ด้านฉันทะ (ความรักในงาน) 2) ด้านวิริยะ (ความเพียร) 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) และ 4) ด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) แบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ข้อคำถามจำแนกตามองค์ประกอบของตัวแปร รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือทำหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 400 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี และการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบหาทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านคุณภาพของงาน	3.84	0.61	มาก
2	ด้านปริมาณงาน	3.78	0.65	มาก
3	ด้านระยะเวลา	3.81	0.63	มาก
4	ด้านความคุ้มค่า	3.71	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.79	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ ด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.63) ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.63) และด้านความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.76)

2. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม และจำแนกตามรายด้าน

ด้านที่	การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านฉันทะ (ความรักในงาน)	3.73	0.77	มาก
2	ด้านวิริยะ (ความเพียร)	3.68	0.78	มาก
3	ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่)	3.65	0.82	มาก
4	ด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง)	3.60	0.82	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.67	0.75	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านฉันทะ (ความรักในงาน) ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ ด้านวิริยะ (ความเพียร) ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 0.78) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.82) และด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) ($\bar{x} = 3.60$, S.D. = 0.82)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี

หลักอิทธิบาท 4	ประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี		
	r	P.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านคุณภาพของงาน	0.548	0.000	ปานกลาง
ด้านปริมาณงาน	0.609	0.000	ปานกลาง
ด้านระยะเวลา	0.456	0.000	ต่ำ
ด้านความคุ้มค่า	0.797	0.000	สูง
รวม	0.748	0.000	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = 0.748$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยด้านความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = 0.797$) ด้านคุณภาพของงาน มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = 0.548$) ด้านปริมาณงาน มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = 0.609$) ส่วนด้านระยะเวลา มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r = 0.456$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของงาน ด้านระยะเวลา ด้านปริมาณงาน และด้านความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน สะท้อนถึงคุณภาพในการบริหารจัดการขององค์กร สามารถแปรเปลี่ยนทรัพยากรที่มี

จำกัดให้กลายเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพและทันต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชน และยังเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากอีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ วิศรุต สนประเสริฐ (2567) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลาง ที่พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า แต่ละด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเนื่องจากหน่วยงานให้ความสำคัญกับการตรวจสอบมาตรฐานการทำงานและการให้บริการประชาชนตามคู่มือปฏิบัติงาน ด้านระยะเวลา โดยพบว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและการอนุมัติอนุญาต ช่วยลดขั้นตอนและระยะเวลาได้จริง ด้านปริมาณงาน บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัด (KPI) ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี และด้านความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการวางแผนพัสดุและการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ อติติ เฟ่งพิโรจ (2565) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ที่พบว่า การปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านคุณภาพ มีการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องส่งผลให้งานมีมาตรฐานสูง ด้านระยะเวลา มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน เพื่อช่วยลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน ทำให้งานสำเร็จรวดเร็วขึ้น และด้านความคุ้มค่า มีการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมกับทักษะ ทำให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุดในองค์กร

2. การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ (ความรักในงาน) ด้านวิริยะ (ความเพียร) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) และด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นได้ว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง เริ่มปรับเปลี่ยนจากการใช้อำนาจสั่งการ (Authority) มาเป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นการมีฉันทะและวิริยะ จึงเกิดขึ้นจากภายในตัวบุคลากรเอง ทำให้ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนและผลการงานออกมาดีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีระบบการรายงานผลและการประเมิน KPI อย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรต้องใช้ความใส่ใจและต้องคิดหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้งานบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามหลักจิตตะและวิมังสา สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทรวดี ไชยศิริ (2566) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า พนักงานส่วนท้องถิ่นนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับมากในทุกด้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของ อภินันท์ ใจสะอาด และคณะ (2566) เรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรเทศบาลตำบล ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม

ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ด้านฉันทะ (ความพอใจในงาน) ด้านจิตตะ (ความตั้งใจวางใจในงาน) และด้านวิมังสา (ความเข้าใจไตร่ตรอง)

3. หลักอริยาบท 4 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ทางบวกในระดับสูง ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าหลักอริยาบท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะเมื่อบุคลากรนำหลักฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาใช้ในการปฏิบัติงาน ย่อมนำไปสู่การจัดการงานที่มีคุณภาพ รวดเร็ว และคุ้มค่า สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนกฤต มั่นคง (2566) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักธรรมาภิบาลและอริยาบท 4 ที่พบว่าหลักอริยาบท 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล/ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับสูง ซึ่งสะท้อนว่า เมื่อบุคลากรมีการประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 เพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรจะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วยในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ สิงห์ปาน และคณะ (2565) การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า หลักอริยาบท 4 มีความสัมพันธ์ทางบวก กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักอริยาบท 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และหลักอริยาบท 4 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี มีความความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง สอดคล้องกับ Richard M. Steers (1977) ที่กล่าวว่า ความสามารถของบุคลากรในการดำเนินภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายกำหนดให้วัดจากคุณภาพของงาน ปริมาณงาน ระยะเวลา และด้านความคุ้มค่า อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานมิได้ขับเคลื่อนด้วยโครงสร้างอำนาจหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการนำหลักอริยาบท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ (ความรักในงาน) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่) และวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนภายใน เพื่อให้งานเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell (1977) ที่เน้นการวัดประสิทธิผลการปฏิบัติงานจากหลายมิติ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้เกิดประสิทธิผล โดยการจัดการตนเองและการงานได้อย่างเป็นระบบ ผลลัพธ์ที่ได้ย่อมครอบคลุมทั้งมิติของ “ความเก่งและความดี” โดยสามารถสรุปแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ในรูปแบบ “ปัจจัยนำเข้า-กระบวนการ-ผลผลิต” (Input-Process-Output Model) ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดให้นำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์บริการ โดยประกาศเป็นค่านิยมหลัก เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนา อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานตัวชี้วัดในภาพรวมให้ดียิ่งขึ้น
2. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์การให้รางวัลหรือการเลื่อนขั้น โดยเพิ่มมิติการประเมินด้านจิตสำนึกในการบริการตามหลักพุทธธรรมควบคู่ไปกับผลสัมฤทธิ์ของงานที่เป็นการประเมินเชิงตัวเลข เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรปฏิบัติงานให้เต็มกำลังความสามารถยิ่งขึ้น

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้บุคลากรเป็นคนดีและคนเก่ง อันจะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับประชาชนในภาพรวมได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมถอดบทเรียนโครงการ/กิจกรรม หลังเสร็จสิ้นการดำเนินงาน โดยใช้หลักวิมangsa (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) เพื่อทบทวนว่างานที่ทำไปมีความคุ้มค่าและมีคุณภาพตามเป้าหมายหรือไม่ และลดข้อผิดพลาดในการจัดโครงการ/กิจกรรม ในครั้งต่อไป

2. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรจัดเวทีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ค้นหารูปแบบหรือวิธีการในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้เพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานตัวชี้วัดให้มากยิ่งขึ้น

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปริมาณมาก ในระยะเวลาที่กำหนด และประหยัดทรัพยากร ตลอดจนตอบสนองต้องการของประชาชนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีเลิศ (Best Practice) ที่มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมอย่างโดดเด่นในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่พื้นที่อื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศึกษาร่วมกับหลักพุทธธรรมอื่น ๆ เช่น หลักพรหมวิหาร 4 หลักพละ 5 หรือหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อบูรณาการกับหลักศาสตร์สมัยใหม่ ให้สามารถพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาวิจัยโดยการผสมวิธี โดยการศึกษาทั้งใช้เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครอบคลุมรอบด้าน สามารถมองเห็นภาพรวมการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐส่วนท้องถิ่นยุคดิจิทัล*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาฬหาคาณดินแดน.

_____. (2568). *คู่มือการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ประจำปี พ.ศ. 2568*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาฬหาคาณดินแดน.

_____. (2568). *รายงานสถิติจำนวนบุคลากรทางการบริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ*

พ.ศ. 2568. กรุงเทพฯ : กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- ธนภุต มั่นคง. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี : ตามหลักธรรมาภิบาลและอิทธิบาท 4. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(4), 1520-1534.
- ธนศวร เจริญเมือง. (2564). *การปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในบริบทสมัยใหม่*. เชียงใหม่ : คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2564). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- ภัทรวิทย์ ไชยศิริ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2565). *ทฤษฎีองค์การ*. กรุงเทพฯ : เอส.พี.แอล. พับลิชชิง.
- วิศรุต สนประเสริฐ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลาง. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการท้องถิ่น*, 12(2), 89-104.
- สมพงษ์ สิงห์ปาน และคณะ. (2565). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 4(2), 163-176.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2565). *คู่มือการยกระดับประสิทธิภาพองค์กรภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ : วิษัฒน์ พรินท์ แอนด์ มีเดีย.
- สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. (2568). *รายงานผลการประเมินและแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ*. สุพรรณบุรี : ศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี.
- อติติ เฟ่งพิโรจ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิรักษ์ ใจสะอาด และคณะ. (2566). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรเทศบาลตำบล ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 23(1), 145-158.
- Campbell, John P. (1977). *On the Nature of Organizational Effectiveness*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Steers, Richard M. (1977). *Organizational effectiveness: A behavioral view*. Santa Monica, CA: Goodyear Publishing Company.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.